

Regionaalarengu juhtimisest (Kagu- Eesti näitel)

15.06.2026

Mida ütles Riigikontroll?

- "Kagu-Eesti tegevuskava **ei ole toimiv tööriist regionaalarengu riiklikuks suunamiseks** Kagu-Eestis. Peamine ootus kavale on koordineerida tõhusalt valdkonnapoliitikaid, kuid kava staatus võrreldes riigi muude strateegiadokumentidega, samuti selle toimeleogika, ei toeta seda."
- "Riigikontrolli arvates on eeltoodud järeldus põhimõtteliselt laiendatav samuti Ida-Virumaa tegevuskavale ja üldisele regionaalse arengu tegevuskavale, kuna nende dokumentide staatus, ülesehitus ja toimeleogika kattuvad. Vähese mõjuga strateegiadokumente ei ole Riigikontrolli arvates vaja ja need on liigse bürokraatia ilming."

Mis on Kagu-Eesti tegevuskava?

- Kagu-Eesti tegevuskava (KETK)
- Kirjeldab Kagu-Eesti väljakutsed ja 3 tegevussuunda
- Loetleb eri ministeeriumide tegevused probleemide leevendamiseks
- Kinnitatud regionaalvaldkonna ministri käskkirjaga

- Esimene Kagu-Eesti tegevuskava koostati 2015. aastal aastani 2020
- 2020. aastal andis valitsus suunise tegevuskava pikendada
- Alates 2018. aastast eraldas valitsus regionaalministri eelarvesse tegevuskava elluviimiseks rahastuse (Kagu-Eesti programm: esialgu 4 miljonit aastateks 2019-2023)

Kagu-Eesti tegevuskava 2030

Miks Kagu-Eesti tegevuskava ei tööta?

- Kagu-Eesti tegevuskava, nagu ka Ida-Virumaa tegevuskava ja regionaalse arengu tegevuskava, ei kuulu riiklike strateegiadokumentide süsteemi
- Kinnitatud regionaalvaldkonna ministri käskkirjaga, mistõttu puudub mandaat teiste ministeeriumide tegevuste suunamiseks
- (Peaaegu) puudub iseseisev rahastus

Riigikontroll soovib

- "Riigikontrolli arvates peaks regionaalminister algatama Vabariigi Valitsuses arutelu, **kuidas Kagu-Eesti tegevuskava, samuti Ida-Virumaa tegevuskava ja regionaalse arengu tegevuskavaga jätkata.**
- Suures plaanis on kaks võimalust. **Panna need kavad siduvate kokkulepetega Vabariigi Valitsuse tasemel toimima**, nii et probleemid on meetmetega vastavuses, meetmete mõju on võimalik seirata ja vajaduse korral meetmeid korrigeerida, või kui selliseks lahenduseks poliitiline tahe puudub, võiks neist kavadest Riigikontrolli arvates **loobuda.**"
- "**Riigikontrolli soovitus regionaalministrile:** Esitada 2026. aasta jooksul Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamise päevakorda ettepanek kujundada Vabariigi Valitsuse tasemel seisukoht, kas ja kuidas Kagu-Eesti tegevuskava, Ida-Virumaa tegevuskava ja regionaalse arengu tegevuskavaga edaspidi jätkata."

Küsimus on regionaalarengu juhtimises laiemalt

Hetk on aruteluks soodne - käimas on:

- üleriigilise planeeringu 2050 koostamine
- EL 2028+ eelarveperioodi ettevalmistamine
- mitmete valdkondlike arengukavade vahehindamised

Millist regionaalarengut me riigina tahame?

Eesti 2035:

- „Kõigil peab olema võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks, sõltumata /.../ **elukohast**.“
- „Eesti majandus on paindlik ning valmis struktuurimuutusteks, pakkudes arenguvõimalusi **kõigis piirkondades**.“

Mida täpsemalt on mõeldud?

Eesti 2035 mõõdikute järgi on eesmärgiks:

Sihiseade näitab, kui suuri erinevusi peame veel talutavaks ja mida võrdsed võimalused tegelikult tähendavad

Harju- ja Tartumaa elanike osakaal kogurahvastikust ei suurene

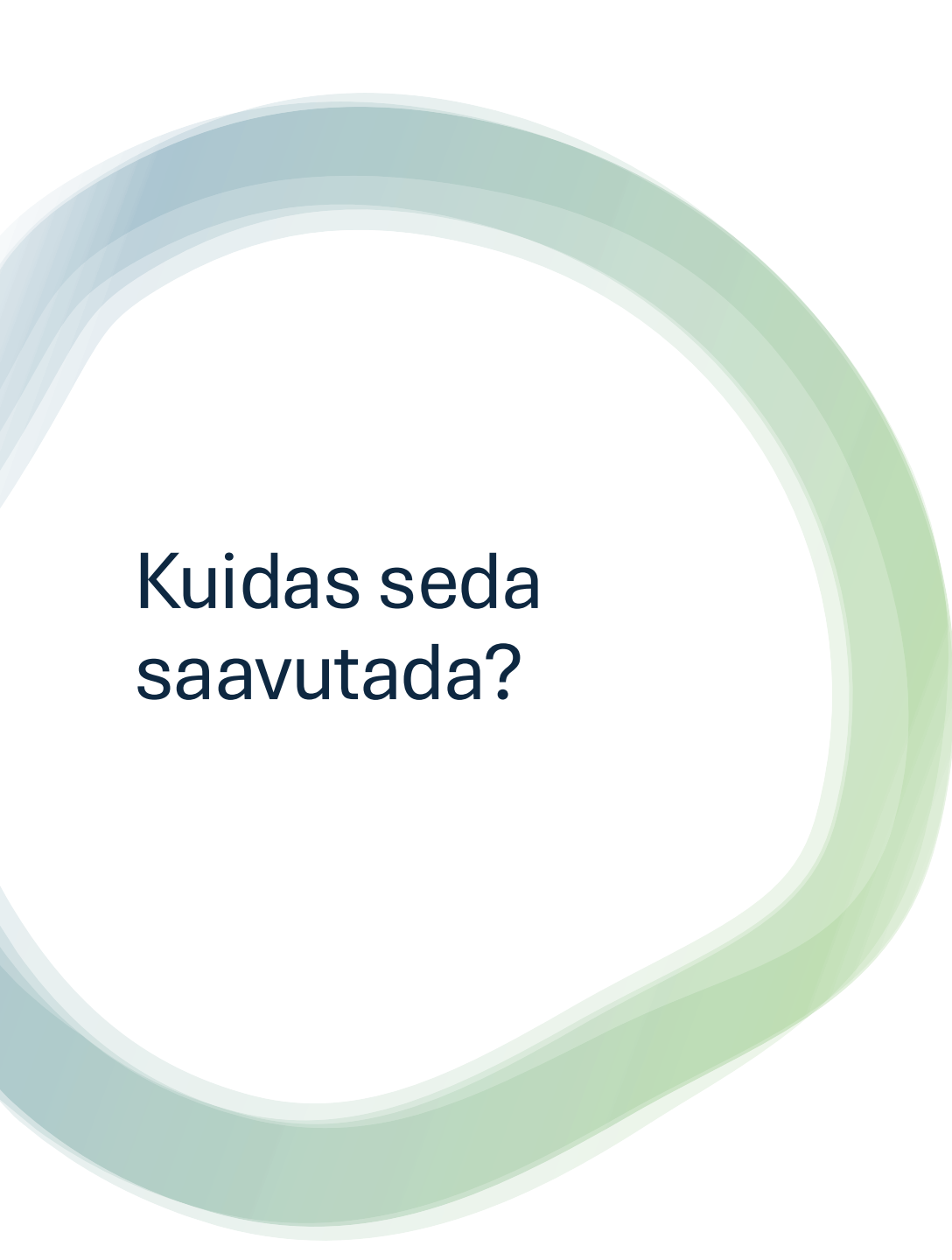
Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta jõuab 67 protsendini EL keskmisest

Erinevus rahulolus elukeskkonnaga alla 15pp enim ja vähim KOV-ide vahel

Kehvimas maakonnas jääb tervena elada jäänud aastate arv Eesti keskmisest maha alla 5 aasta

Eesti 2035 täpsustab ka, et...

- "Strateegiat viiakse ellu valdkonna arengukavade ja programmide kaudu..."
- "Mõõdikute korral, mille puhul on näha olulisi /.../ **piirkondlikke erinevusi**, seatakse valdkonna arengukavades ja programmides **võimalusel** eesmärgiks nende erisuste vähendamine."

Kuidas seda saavutada?

Eesmärgistus viitab, et me ei saa piirduda

- erisuste suurenemise vältimisega (millele on suunatud eelnõude mõjude hindamine)

ega

- erisuste leevendamise (millele on suunatud regionaalse arengu tegevuskava),

vaid meil on vaja ka aktiivset piirkondade edendamise strateegiat.

See tähendab, et vastust vajab küsimus

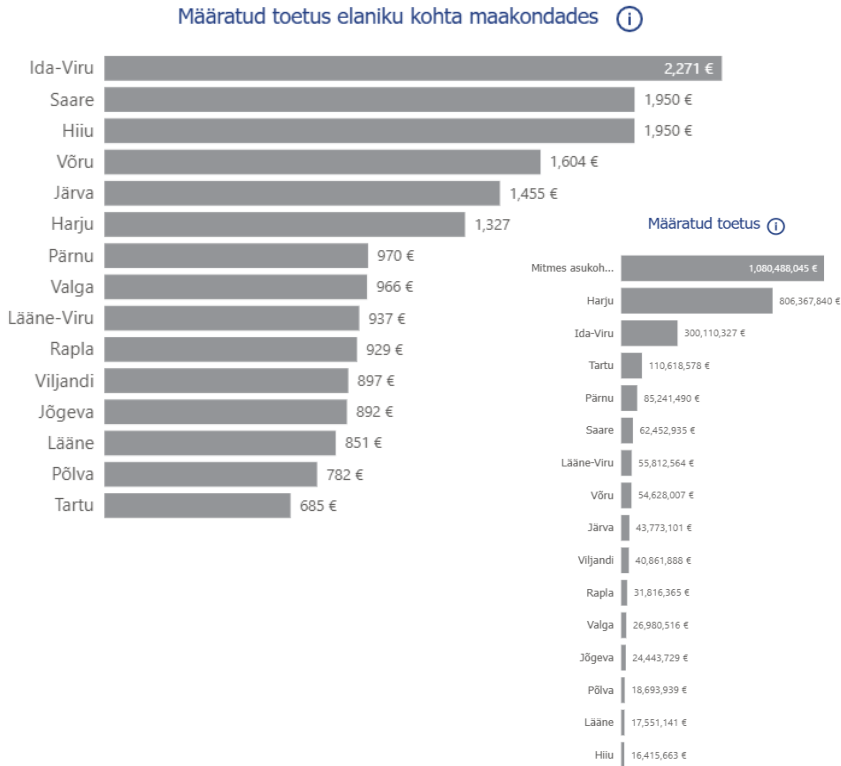
- kes mida ja kui palju peaks tegema, et saavutada selline tulemus, nagu Eesti 2035 eesmärgiks seab?

- Kas rõhk peaks olema Kagu-Eestil, Ida-Virumaal, saartel, piiriäärsetel aladel, maapiirkondadel: hõreasustusaladel või maa-asulatel, maakonnalinnadel?

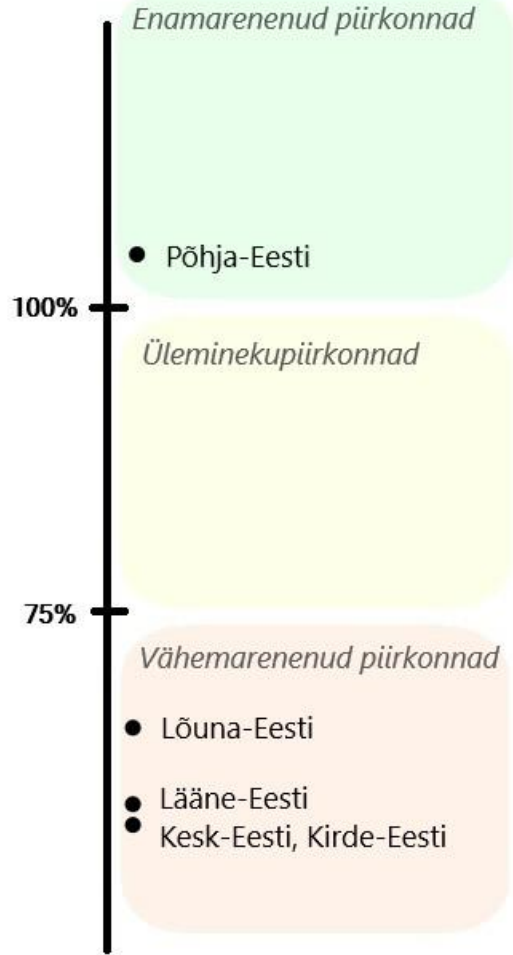
Sellist strateegiat ei ole praegu kokku lepitud.

Üks näide, kuidas strateegia puudumine väljendub: SF toetuse jagunemine

Eestis:

Harjumaal 1269 EUR elaniku kohta
Väljaspool Harjumaad 1248 EUR elaniku
kohta

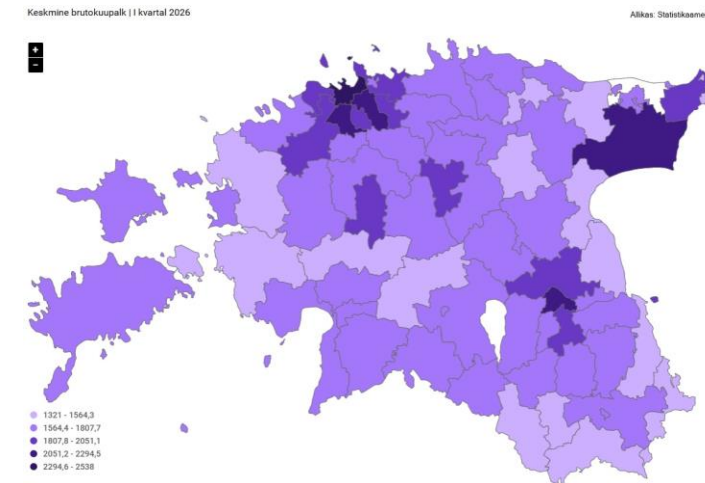
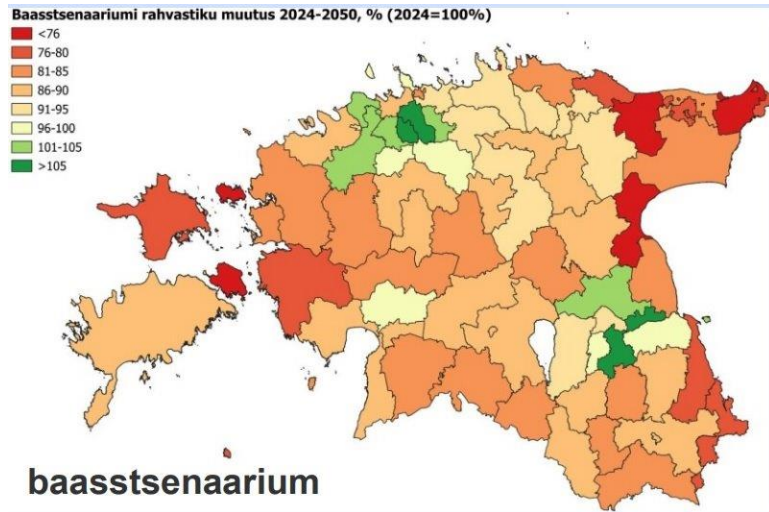
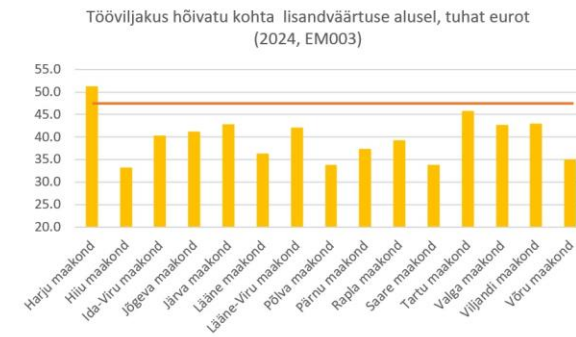
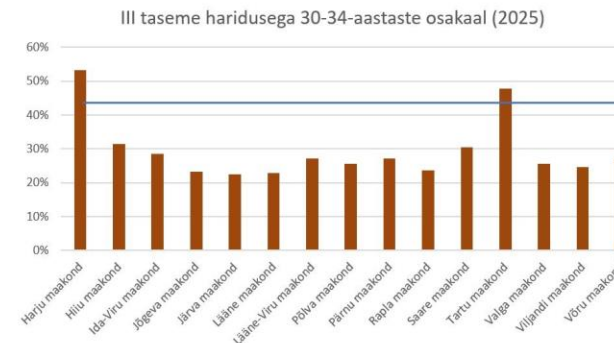
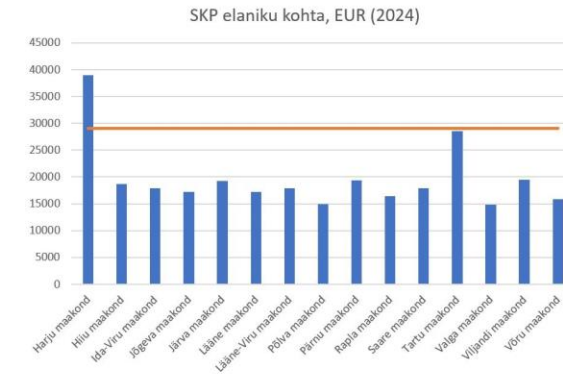
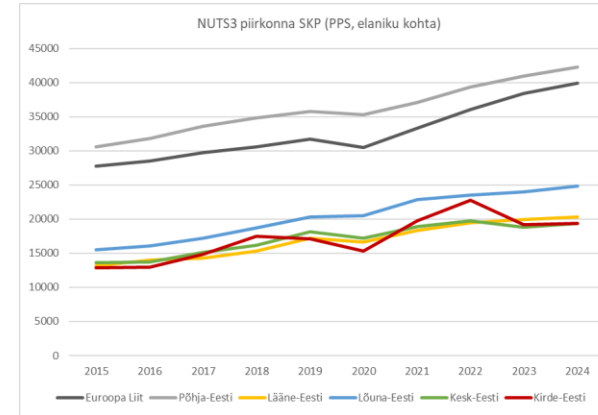
Teistes Euroopa Liidu riikides:

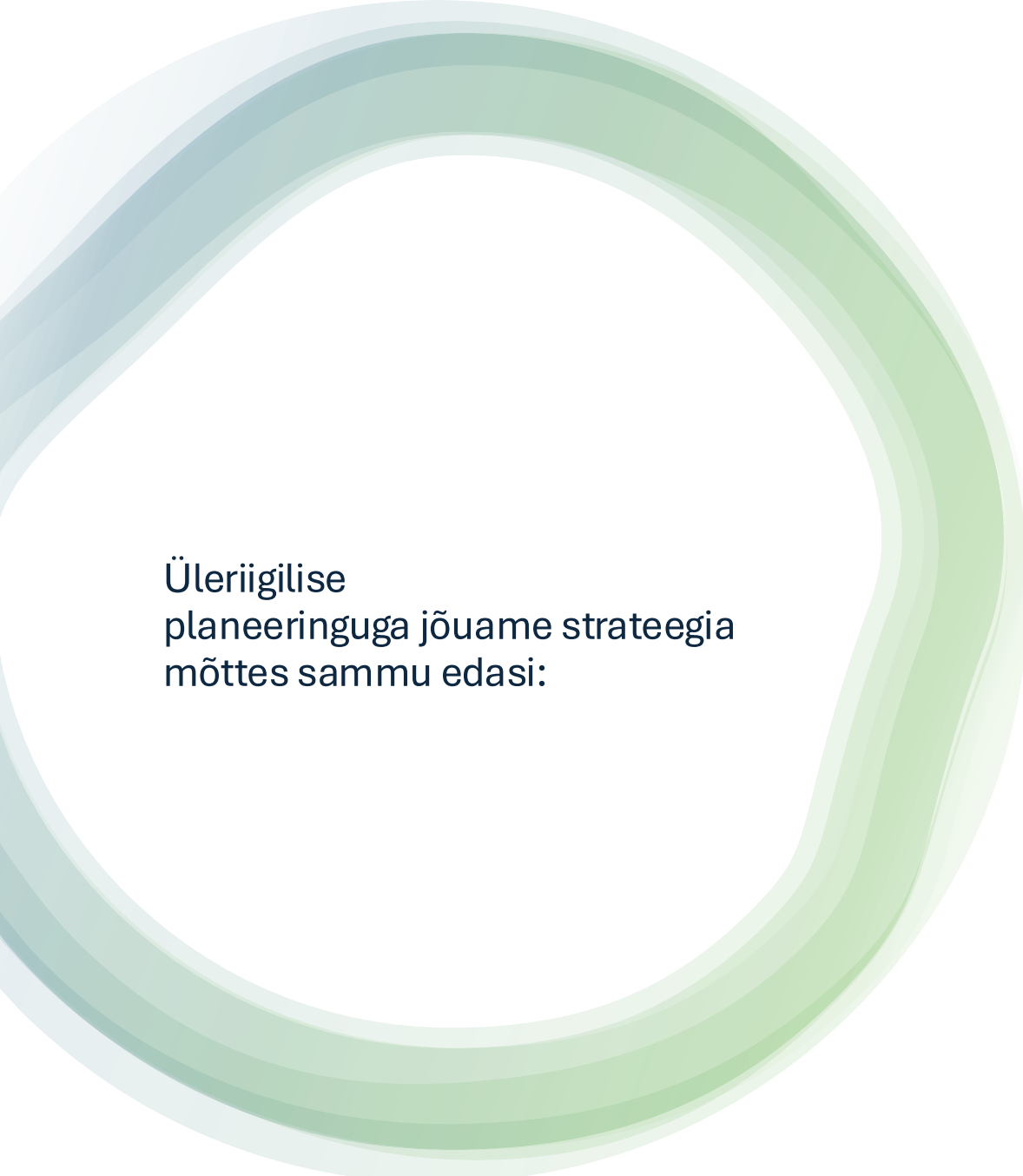
Vähem arenenud piirkondades
2,15-9,1 korda
rohkem kui enam arenenud piirkondades:

Regionaalsed erinevused püsivad

- Peamine regionaalne lõhe on Harjumaa (ja Tartu) ning ülejäänud Eesti vahel
- Rahvastik väheneb kõikjal peale Tallinna ja Tartu lähiümbruse
- Ääremaastumise vältimiseks on vaja tugevaid piirkondlikke keskusi

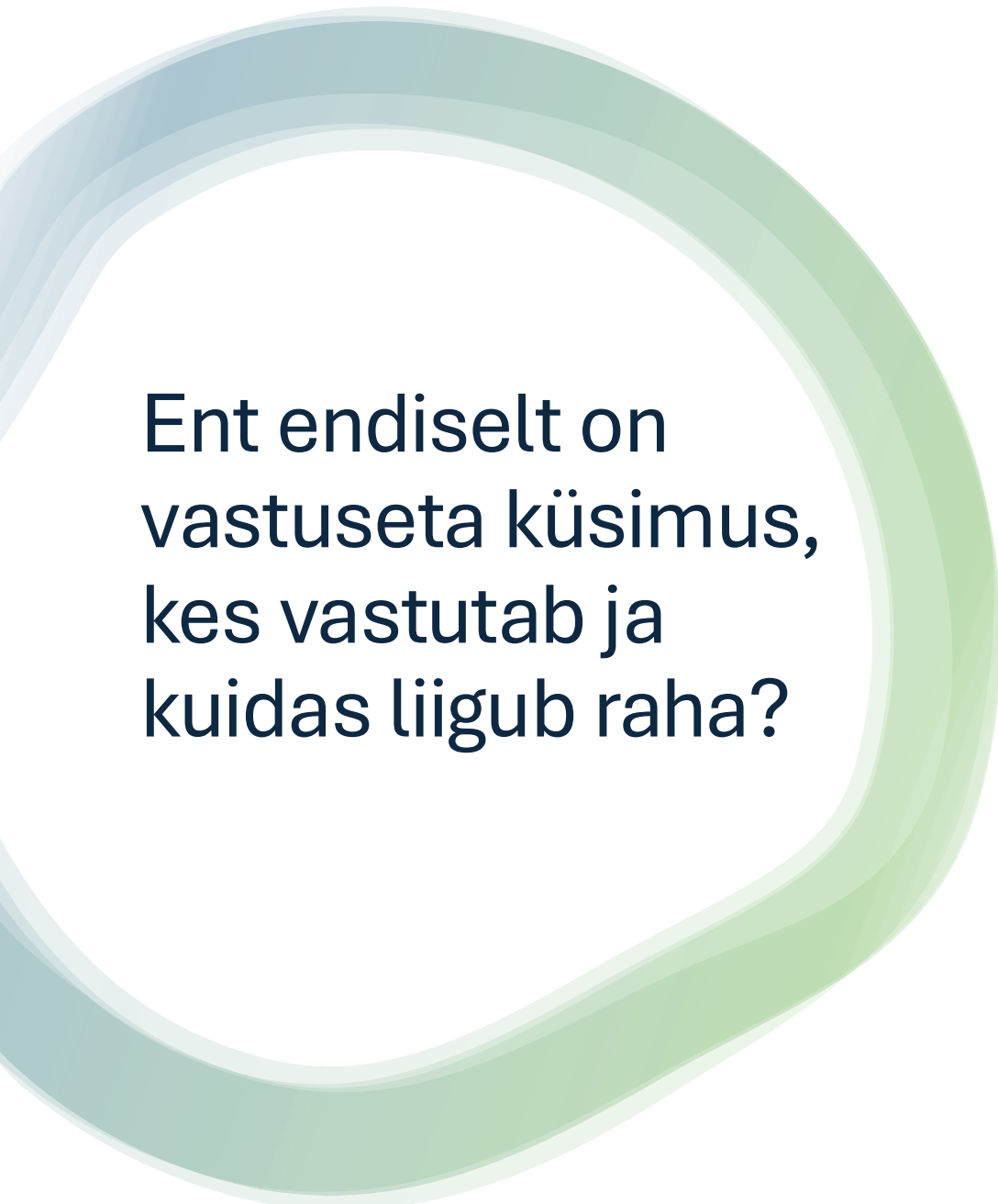
Üleriigilise
planeeringuga jõuame strateegia
mõttes sammu edasi:

Üleriigiline planeering 2050 (koostamisel):

- **Pealinnastumise trendi pidurdamiseks** põhineb ruumiline areng kolmel regionaalsel linnal (Tartu, Pärnu, Ida-Viru linnastu) ja neid toetavatel piirkondlikel linnadel. Igal keskusel on oma roll teenuste ja töökohtade pakkumisel, et hoida elu kogu Eestis ning vältida maapiirkondade tühjenemist.

See tähendab, et me peame regioone arendama keskus-tagamaa süsteemidena, kus eri tasandi keskustel on roll erineva taseme töökohtade ja teenuste tagajana ning tagamaa on keskustega hästi ühendatud.

Ent endiselt on
vastuseta küsimus,
kes vastutab ja
kuidas liigub raha?

- Regionaalpoliitika hõlmab laia ringi valdkondi, see tähendab, et iga valdkonnapolitiitika peab olema ka regionaalpoliitika.
- Valdkonnapolitiitikate jaoks tähendab see seda, et valdkondlike eesmärkide kõrval panustatakse ka regionaalpolitiitika eesmärkidesse.
- Seega tuleb kavandada valdkonnapolitiitikate regionaalsed eesmärgid ning planeerida nende saavutamiseks vahendid.
- Milline on aga mehhanism nende eesmärkide ja vahendite kokkuleppimiseks - kusjuures selliselt, et arvestatud oleks valdkonnapolitiitikate koosmõju regionaalsel tasemel?
- Kuna tegemist on valdkonnaülese teemaga, peab otsustustasand olema valitsuse, mitte ühe ministri tasand

Kõige olulisem

- Vastutus regionaalse tasakaalu eest valitsuse (peaministri) tasandile
- sh kokkulepped valdkondade regionaalsete eesmärkide ning piirkondliku rahastuse kohta
- ÜRP 2050 (asustuse arengu eesmärkide) sisuline elluviimine